

32839

Wijziging Warmtewet

Plenaire behandeling, 1^e termijn Kamer, inbreng Paulus Jansen (SP)

Ruim tien jaar geleden nam CDA-woordvoerder energie Jan ten Hoopen het initiatief voor de Warmtewet. Ten Hoopen is hier inmiddels 2,5 jaar geleden vertrokken. Hij bestrijdt nu de overheidsbureaucratie bij Actal. Inmiddels hebben vier generaties energiewoordvoerders zich over het wetsvoorstel en het daarop volgende reparatievoorstel gebogen. Ik heb dat sinds november 2006 mogen doen.

Toen Ten Hoopen zijn initiatief presenteerde wilde hij primair iets doen aan de bescherming van gebonden klanten, met name de kleinverbruikers, van warmtenetten. Zij moeten niet duurder uit zijn dan andere bewoners die een moderne CV-ketel hebben. Het niet-meer-dan-anders principe stamt al uit de jaren 70, maar was nooit wettelijk verankerd. Bovendien vormde de liberalisering van de energiemarkt een risico van misbruik van een monopolie. Dat realiseerden zelfs de voorstanders van die liberalisering zich. Voor alle duidelijkheid: de SP heeft sinds 1994 gepleit voor versterking van de maatschappelijke controle op de nutsbedrijven als alternatief voor de liberalisering.

In 2002 was het beeld dat de energiebedrijven overwinsten maakten op de energienetten. Inmiddels zijn we de nodige onderzoeken verder en weten we dat dit niet zo is. Sterker nog: ik vrees dat op dit moment het grootste risico voor de huishoudens is dat een commerciële exploitant de stekker uit een niet-rendabel warmtebedrijf trekt, waarna een publieke netbeheerder als noodleverancier op de winkel mag passen en we de keus hebben tussen het socialiseren van de verliezen of het ombouwen van hele wijken voor individuele verwarming, met een investering van zeker €10.000 per woning. Dan gaan de woonlasten écht omhoog.

De SP-fractie ondersteunt nog steeds het uitgangspunt van Ten Hoopen, dat de rechtsbescherming van de gebonden kleinverbruikers van warmte beter verzekerd moet worden. In het oorspronkelijk wetsvoorstel ging dat gepaard met iets –en dat is een

understatement- te veel bureaucratie, door de wijziging is er denk ik een redelijke balans gevonden tussen een betere bescherming en een beperking van de administratieve lasten. Dat gezegd hebbend ga ik vandaag toch nog enkele pogingen doen om het wetsvoorstel op onderdelen te verbeteren, en ik ben zo te zien niet de enige.

(ontvlechting netwerk en levering)

Bij de splitsingswet is voor gas- en elektriciteitsnetten het eigendom en het beheer van het netwerk afgesplitst van de geïntegreerde energiebedrijven, om te voorkomen dat deze na privatisering misbruik zouden kunnen maken van dit natuurlijk monopolie. Als extra slot op de deur is vastgelegd dat de netbeheerders 100% publiek eigendom zijn. Hoewel de SP voorstander was en is van geïntegreerde publieke energiebedrijven hebben wij altijd onderschreven dat ALS er geprivatiseerd wordt afsplitsing van de netbeheerders een absolute voorwaarde is.

Wat voor gas en elektriciteit geregeld is, is voor warmte nagelaten. Dat is een extra risico voor de klant en compliceert het toezicht. Om die reden heb ik een amendement op nr. 22 ingediend dat onafhankelijk netbeheer voor warmtenetten regelt.

De SP-fractie heeft daarbij wel geluisterd naar de kritiek van de ambtsvoorganger van de minister die stelde dat onafhankelijk netbeheer weinig bescherming toevoegt als er maar één warmteleverancier is, maar wel zorgt voor extra overhead.

Om die reden beperkt het amendement de splitsing tot situaties waarin meerdere partijen invoeden dan wel willen invoeden op een warmtenetwerk. Die situatie zal in de nabije toekomst steeds vaker voorkomen, omdat hij uit het oogpunt van bedrijfszekerheid en duurzaamheid grote voordelen heeft. Zie de ontwikkelingen in de Rijnmond en de regio Amsterdam. Het amendement voorkomt dat een eigenaar van het Warmtenetwerk misbruikt maakt van zijn natuurlijk monopolie en zichzelf als warmteleverancier bevoordeelt ten opzichte van andere warmteleveranciers.

In de situatie na de splitsing van netwerk en levering heeft de afnemer van warmte nog steeds uitsluitend te maken met het warmteleveringsbedrijf. De beheerder van het warmtenet factureert zijn kosten op basis van een transparant systeem (gelijke monniken gelijke kappen) aan de warmteleveringsbedrijven.

Het NMDA-toezicht richt zich uitsluitend op de tarieven die door warmteleveringsbedrijven aan eindgebruikers in rekening gebracht worden, daar verandert het amendement niets aan. Tenslotte creëert het amendement de rechtsbasis voor een zorgvuldige procedure rond de afsplitsing, op het moment dat meerdere warmteaanbieders zich melden. Al met al een complex geheel, ik had dat zelf zeker niet rond gekregen zonder de adviezen van de juridische staf van het ministerie, waarvoor dank! Ik reken er natuurlijk op dat de minister zo'n deugdelijk voorbereid amendement met enthousiasme omarmt!

(modelcontract)

In 2010 is het amendement Jansen 31374-7 aangenomen, dat regelt dat aanbieders van gas en elektriciteit, naast eventuele andere contractvormen, altijd ook op basis van een modelcontract moeten leveren. Het ligt voor de hand om dezelfde lijn aan te houden voor de levering van warmte, vandaar mijn amendement op nr.15 bij dit wetsvoorstel.

(blokverwarming en doorlevering van warmte)

Daarmee kom ik op de situaties waarin warmte wordt geleverd als servicedienst door verhuurders of verenigingen van eigenaren. Er zijn in Nederland 13 grote stadsverwarmingsnetten, met een zelfstandige exploitatie, maar daarnaast 7.000 kleine warmtenetten, die veelal gebouwgebonden zijn en geëxploiteerd worden door woningcorporaties. Deels gaat het om klassieke blokverwarming, soms ook om moderne concepten zoals warmtepompen. Soms kopen corporaties en VvE's warmte in van een groot stadsverwarmingsbedrijf en leveren dat door als servicedienst.

Wat de SP betreft is het noodzakelijk dat ook de bewoners van woningen waar warmte als servicedienst geleverd wordt beschermd worden tegen excessieve stookkosten. Ik heb heel wat gevallen meegemaakt waarin huurders schandalig hoge kosten voor de kiezen kregen ten gevolge van een verouderd en slecht beheerde blokverwarming. In zo'n situatie zou er een NMDA-toets mogelijk moeten zijn op de redelijkheid van de in rekening gebrachten kosten. Volgens mijn informatie KAN de Huurcommissie bij geschillen over verwarmingskosten ook toetsen op de redelijkheid, naast de rechtmatigheid. Maar de vraag is of de huurcommissie dat ook MOET. Als dat laatste

het geval is zou dit de meest laagdrempelige vorm van geschillenbeslechting zijn voor dit soort situaties.

Dan nog houd je het probleem dat huurders van een woning boven de liberalisatiegrens en eigenaar-bewoners van een appartementencomplex geen beroep kunnen doen op de Huurcommissie. Wij hebben op dit punt een aantal vragen gesteld in het nader verslag, beantwoord op pag.14 van de Nota naar aanleiding van het nader verslag. Wij maakten hieruit op dat iedereen straks naar de geschillencommissie energie & water kan stappen voor dit soort geschillen, maar dat woningcorporaties en VvE's vrijgesteld zijn van de vergunningplicht.

De woningcorporaties stellen bij brief van 12 oktober 2012 dat de voorgestelde regeling in de Warmtewet gaat leiden tot extra kosten, die uiteindelijk ook de huurders méér geld gaan kosten. Ik zou graag bevestigd zien door de minister dat verhuurders in dit soort situaties niet op onnodige kosten gejaagd worden. Wat mij betreft is het individueel meten van het warmteverbruik een harde eis, maar kan een verdeelmeter acceptabel zijn als de bestaande installatie daartoe aanleiding geeft.

Nu worden de kosten vaak verdeeld via verdeelmeeters, omdat het aanpassen van de installatie aan doorstroommeeters een kapitaal zou kosten. In flats met blokverwarming komt de warmte namelijk op meerdere punten de woning binnen via verticale leidingen langs beide gevels, je kan dan niet op één punt het warmteverbruik meten. Graag duidelijkheid op dit punt, wat de SP-fractie betreft lijken kosten en baten hier totaal niet in balans.

Een tweede kritiekpunt van de corporaties is het prijsrisico bij doorlevering van ingekochte warmte van een stadsverwarmingsnet. De minister vindt dat risico wel meevalt, hij wil er pas naar kijken bij de evaluatie. Bovendien stelt hij op pag.7 van de nota naar aanleiding van het verslag: "Overigens kunnen corporaties, indien zij vrezen voor problemen op dit gebied, ook zelf kiezen voor een ander model en hierover met de warmteleveranciers in onderhandeling gaan. In dit model treden zij niet op als warmteleverancier maar slechts als dienstverlener." Einde citaat. Vraag aan de minister: is zo'n opt-out een recht of een onderhandeloptie?

In het laatste geval ligt het prijsrisico nog steeds bij de verhuurder of de VvE en dat zint mij niet. Ik overweeg op dat punt alsnog met een amendement te komen als de minister onvoldoende duidelijkheid kan verschaffen.

Daarmee kom ik op het ontbrekende thema in de Warmtewet: de bevordering van het nuttig gebruiken van restwarmte die nu geloosd wordt op onze binnenwateren, de zee en naar de lucht. De hoeveelheid warmte van industrie en elektriciteitscentrales die zo verdampt is meer dan voldoende om alle gebouwen in Nederland te verwarmen, en dan houd je nog een sloot over die je zou kunnen benutten als proceswarmte voor vergisting, algenproductie, glastuinbouw en dergelijke.

Het is een gemiste kans dat het wetsvoorstel dit thema links laat liggen, te meer omdat ik elders in het regeerbeleid ook geen krachtige maatregelen zie om een einde te maken aan de verspilling. In de Nota naar aanleiding van het nader verslag zegt de minister: daar hebben we de stimuleringsregeling duurzame energie voor. Dat is een misverstand: de SDE+ doet niets aan het terugdringen van het lozen van restwarmte. Het is zelfs mogelijk dat je met SDE+ subsidie een geothermiebron kan aanboren, terwijl er in de directe omgeving Petajoules de zee in verdwijnen. Dat is de situatie in Haaglanden en het Westland.

Uiteraard zou het helpen als de CO₂-prijs in het Europese emissiehandelsstelsel ETS op het wenselijk niveau van minstens €50 per ton zou komen, nuttig gebruikt van restwarmte wordt dan aantrekkelijker. Helaas lijkt dat nog lang te gaan duren, de CO₂ prijs is afgelopen drie jaar juist gekelderd tot een historisch dieptepunt. Bovendien doet het ETS niets aan de warmtelozingen van de kerncentrale Borssele die immers geen CO₂ emissie heeft, maar wel een hoeveelheid warmte in de Westerschelde loost waarmee je heel Zeeland en West-Brabant zou kunnen verwarmen.

De SP-fractie is voorstander van een oplopende heffing op het lozen van warmte, waarvan de opbrengst gebruikt wordt voor het uitbreiden van de Energie Investerings Aftrek, of andere fiscale prikkels die de verduurzaming bevorderen. Ik overweeg op dat punt een motie.

Een andere maatregel die het gebruik van restwarmte en duurzame zonnewarmte sterk zou bevorderen zou het voorschrijven van laagtemperatuurverwarming in gebouwen zijn, in ieder geval bij nieuwbouw en renovatie. Het voordeel is dat je in Nederland héél veel water van 40-50 graden hebt, dat prima geschikt is voor verwarming, maar dat bij een temperatuureis van 80 graden of meer peperdure en energetisch ongunstige bijstook met aardgas nodig is. Doodzonde.

Voor warm tapwater eisen de voorschriften op dit moment minimaal 70 graden, om ieder risico op legionellabesmetting te voorkomen. De vraag is of hier het middel niet erger is dan de kwaal, ook daar zou eens goed naar alternatieve veiligheidsmaatregelen gekeken moeten worden.

Ik stelde bij de behandeling van de Begroting EZ twee weken geleden de regiefunctie van de minister aan de orde. Dit is een voorbeeld waar hij zich zeer verdienstelijk zou kunnen maken, zonder dat het een cent aan rijksmiddelen kost en met een zeer positief effecten op de woonlasten en het energieverbruik.

Tenslotte nog enkele opmerkingen over de benutting van restwarmte en andere reststromen op industrieterreinen. Ik denk dat daar heel veel potentie zit voor rendabele toepassingen, maar het ontbreekt aan regie die vraag en aanbod bij elkaar brengt en knelpunten inzake leveringzekerheid voor de afnemers oplost. Je ziet daarom dat alleen op terreinen met een of twee dominante gebruikers, zoals Chemelot in Zuid-Limburg en Huntsman in de Rijnmond, sprake is van een gestructureerde en succesvolle aanpak. Op terreinen waar zo'n centrale partij ontbreekt komt de samenwerking veel lastiger van de grond.

De SP suggereert om enkele wettelijke bepalingen uit te werken om de juridische basis te creëren voor collectieve projecten, mits daarvoor ruim draagvlak bestaat bij een meerderheid van de gevestigde bedrijven. De meerwaarde van dergelijke bepalingen zou moeten zijn dat een klein aantal free riders niet meer een project met grote baten voor het gehele gebied kan tegenhouden. Natuurlijk is het mogelijk om dit privaatrechtelijk te regelen bij de uitgifte van grond, maar dat zal weinig zoden aan de dijk zetten in bestaande situaties.

Is de minister bereid om te onderzoeken of er andere wegen zijn, bv. via meerderheidsbesluiten van een bedrijvenvereniging, om de doorzettingsmacht voor projecten met een positieve MKBA te vergroten?

Ik rond af. De Warmtewet is geen volmaakte oplossing voor alle maatschappelijke problemen rond het gebruik van deze energiedrager, maar per saldo is hij wel een flinke stap vooruit ten opzichte van de bestaande situatie. Daarom kan het wetsvoorstel op de steun van de SP-fractie rekenen.